

ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ

Αριστοφάνη «Ορνιθες»

Μετάφραση: Κ. Χ. Μύρης. **Σκηνοθεσία:** Θύμιος Καρακατσάνης. **Σκηνικά-κοστούμια:** Λαλούλα Χρησικοπούλου. **Μουσική:** Γιώργος Τσαγγάρης. **Χορογραφία:** Κυριάκος Κοσμίδης. **Παίζουν:** Θύμιος Καρακατσάνης, Περικλής Καρακωνσταντόγλου, Τάκης Παπαματθαίου, Λευτέρης Λουκάδης, κ.ά.

ΕΙΝΑΙ μόνο η τρίτη παράσταση των «Ορνίθων» που έχω δει και δεν μπορώ παρά ν' αρχίσω το σημείωμα μου από την επαναφορά των πρώτων δύο στην επανεκδοχή των θρυλικών «Ορνίθων» από το Θέατρο Τέχνης (μετάφραση Βασίλη Ρώτα, σκηνοθεσία Καρόλου Κουν) και στην παραγωγή του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου (μετάφραση Γιάννη Βαρβέρη, σκηνοθεσία Εύη Γαβριηλίδη). Είχα μέχρι τώρα την εντύπωση ότι οι δυο αυτές παραγωγές είχαν πάρει τους δύο μοναδικούς πιθανούς δρόμους προς τη λύση του αριστοφανικού έργου. Ο Κουν, ως γνωστό, είχε επιλέξει τη λαϊκή νεοελληνική κουλτούρα ως στυλιστική ύλη για το δημιουργήμα του, ανοίγοντας με αυτό πλατεία οδό για πολλές, υφολογικά συγγενικές με τη δική του παραστάσεις που ακολούθησαν. Εκτός από το θέμα της λαϊκής φόρμας, ή μάλλον, θα το πω αλλιώς, ακριβώς εντός της γνήσιας λαϊκής παράδοσης, η παράσταση του Κουν πίστευε σε ιδανικό βασίλειο της δικαιοσύνης και της ευημερίας και ταυτόχρονα θλιβόταν για την απόλυτα ποιητική ουτοπικότητα του. Γι' αυτό πάντρευε αβίαστα το γιορταστικό με το λυρικό στοιχείο. Η παράσταση του Εύη Γαβριηλίδη 35 χρόνια αργότερα από την πρώτη έκδοση της παραγωγής του Θεάτρου Τέχνης, βρισκόταν ακόμα εγκλωβισμένη σ' ένα διάλογο μ' εκείνη. Ετσι η μόνη επιλογή ήταν ο στυλιστικός και ιδεολογικός αντίλογος. Ο Γαβριηλίδης αντιπαραθέτει στη λαϊκή την αστική κουλτούρα, στο νέο ελληνικό στοιχείο το δυτικοευρωπαϊκό, και στην ποίηση της ουτοπίας το σαρκασμό της ιστορικής πείρας, που είδε πολλά ουτοπικά όνειρα να μετατρέπονται σε εφιάλτη στην απόπειρα της πραγματοποίησης τους.

Και τώρα στην παράσταση του Θύμιου Καρακατσάνη (μετάφραση Κ. Χ. Μύρης). Υπάρχει άραγε η τρίτη οδός, αλλιώςτική απο τις δυο προαναφερμένες; Θα συνεχίσουμε, πιστεύω, να μην το γνωρίζουμε, επειδή ο Θύμιος Καρακατσάνης δεν επιλέγει μια συγκεκριμένη στυλιστική κατεύθυνσή για τα συστατικά στοιχεία του δημιουργημάτος του. Από τη μια ο ήρωας του ο Πεισθηταίρος είναι αναμφίβολα νεοελληνικός και μαλιστα ερχόμενος από τη σημερινή αθηναϊκή χαμοζωή εκείνων των στρωμάτων, που η εντυπωσιακά συγχυσμένη και ελλειπής αντίληψή τους για τον κόσμο συνδυάζεται με ένα απτόητο τυχοδιωκτισμό. Από την άλλη, ο

χορός της παράστασης σαν να έρχεται από μια παραγωγή μιούζικαλ, τύπου «Cats», με τη συνειδητά ποικίλη υφολογικά μουσική του Γιώργου Τσαγγάρη. Αν ο σκηνοθέτης έδινε κάποιο στυλιστικό κλειδί στο χορό, τότε αυτόματα όλη η παράσταση θα έπαιρνε μια πιο εκλογικευμένη φόρμα. Οι λαϊκοί «Ορνιθες» του Κουν, που παρολίγον να μετονομάζονταν σε αστικά «πουλιά» από τον Εύη Γαβριηλίδη, εδώ στου Καρακατσάνη μεταμορφώθηκαν μάλλον σε «πιπνά», με την υπερβολική επιμονή του χορογράφου Κυριάκου Κοσμίδη σε επαναλαμβανόμενες μιμητικές κινήσεις και με τα και πάλι υπερβολικά κατ' εμένα ραφωτά και φτερωτά κοστούμια της Λαλούλας Χρησικοπούλου. Μ' αυτά δε θέλω να μειώσω την καλή νεανική ομάδα του χορού, που χόρεψε, τραγούδησε και δούλεψε υποκριτικά με ζήλο και ευσυνειδησία. Γερή υποστήριξη στην παραγωγή πρόσφεραν ο Περικλής Καρακωνσταντόγλου και ο Τάκης Παπαματθαίου ως Ευελπίδης/Ηρακλής ο πρώτος και ως Εποπας/Ποσειδώνας ο άλλος. Οι στυλιστικές λύσεις και οι στόχοι όμως της κάθε μορφής και της κάθε σκηνής δεν είχαν αισθητική ενότητα μεταξύ τους, έτσι που η πολυφωνία τους έτεινε να τις μετατρέψει σε какоφωνία. Αλλά και η μετάφραση του Κ. Χ. Μύρη αποτελούσε μια αόριστη αισθητική πρόταση που δεν πρόσφερε σαφή στυλιστικό προσανατολισμό στην παράσταση. Ενώ το ιδεολογικό περιεχόμενο που βασικά έπρεπε να εκφράσει στην αντιμετώπιση της κτισμένης με πέτρες και πηλό ουράνιας ουτοπίας του Αριστοφάνη, για μένα προσωπικά παρέμεινε απροσπέλαστο. Τέλος, ο Καρακατσάνης, όπως και στις «Νεφέλες» που είδαμε πριν λίγο καιρό, έκανε κατάχρηση της τόσο γνωστής και αγαπητής στον κόσμο προσωπικής του υποκριτικής μανιέρας. ●